T E A T R U L D E C O M E D I E

prezintă

premiera pe ţară

ILUZIA COMICĂ

de Pierre Corneille

regia: Alexandru Darie

Director general: George Mihăiţă

I L U Z I A C O M I C Ă

de Pierre Corneille
traducere: Horia GÂRBEA
versiune scenică: Alexandru DARIE

DISTRIBUŢIA în ordinea indicată de autor:

ALCANDRE - **FLORIN ANTON**

PRIDAMANT - **ION CHELARU**

DORANTE, Temnicerul - **ALEXANDRU POP**

MATAMORE - **MARIAN RÂLEA**

CLINDOR - **GEORGE IVAŞCU**

ADRASTE - **TUDOR CHIRILĂ**

ISABELLE - **DELIA NARTEA/LAURA CREŢ**

GERONTE - **ŞERBAN CELLEA**

LYSE - **DORINA CHIRIAC**

Pajul lui Matamore, Ucigaşul - **DAN AŞTILEAN**

Sufleur - **BIANCA CRISTEA**

muzica: Adrian ENESCU
scenografie: Maria MIU
asistent scenografie: Dana ISTRATE
asistent regie: Oana TURBATU
regie: ALEXANDRU DARIE

light designer: Alexandru DARIE**, regia tehnică**: Alexandru SOLOMON; **maestru de sunet**: Adolf HORATSCH; **lumini:** Marius POPA, Nicolae TĂNĂSESCU; **şef de producţie**: Beatrice COSTINESCU; **pictură:** Liviu COC; **tâmplărie**: Paiu Nicolaie, Petre BOCIOACA; **mecanică:**Constantin STAN, Cristian PETRESCU; **recuzită:** Ion GILICĂ**,** Daniel PĂUN; **croitorie femei**: Victoria ŞUŢĂ, Marilena ARMEANU; **coitorie bărbaţi**: Ecaterina POPESCU, Gheorghe PÂRVAN, Petre TERTELEACĂ; **cabiniere:** Elena ANCU, Maria PEŞTE, Maria TĂNASE; **machiaj**: Marina IONESCU; **şef maşinişti**: Iulian ROŞCA; **maşinişti**: Mugur MEHEDINŢEANU, Mihai CĂTĂLIN, Aurel VÂRBAN, Sandu PÂRJOLEA, Mihai SUHĂŢEANU, Nicolae DOBRESCU, Costel BĂLEANU; **supraveghetor sală:** Ştefania BARON; **garderobiere**: Victoria TÂLPEANU, Sofia PETCU, Viorica UŢĂ; **organizare spectacole**: Dumitru CIOBOTARU; **casa de bilete**: Adriana STĂNESCU

ALEXANDRU DARIE…

- **14 iunie 1959, Bucureşti**

- **1979 - 1983**, **Facultatea de Teatru, Secţia Regie din cadrul Academiei de Teatru şi Film Bucureşti, clasa profesor Dinu Cernescu, asistent Silviu Purcărete.**

- În timpul studenţiei, regizează, printre altele, **"Paracliserul"** de Marin Sorescu, spectacol care a primit **Marele Premiu la Festivalul Internaţional al Şcolilor de Teatru "Jacques Lecoq" din Riccione, Italia, ediţia 1981, spectacol preluat intergral de televiziunea RAI.**

- spectacolul de absolvire a fost **"Magie Roşie"** de Michel de Ghelderode, jucat pe scena Studioului "Casandra" şi premiat cu **Premiul pentru cea mai bună producţie la Festivalul Artei Studenţeşti, 1983.**

- repartizat la Teatrul de Stat, Oradea. Producţiile din acea perioadă includ: **"Jolly-Joker"** de Tudor Popescu, (**Debut. Spectacol interzis de oficialităţile comuniste, cu interdicţia de a fi menţionat în scris, sub orice formă, timp de un an.)**; **"Săptămâna luminată"** de Mihai Săulescu, **1985**, pentru Săptămâna Teatrului Scurt; **"Amadeus"** de Peter Shaffer, **1986**, **nominalizat pentru Spectacolul Anului, de Asociaţia de Teatru şi Muzică (astăzi UNITER)**; **"Zece hohote de râs" de Tudor Popescu, spectaol complet distrus de cenzură.**

- **1985** pune în scenă pentru Teatrul Tineretului din Piatra-Neamţ **"R.U.R."** de Karel Capek; **spectacolul a primit premiile pentru Cel mai bun Spectacol şi Cea mai bună Regie la Festivalul Tineretului**. În **1988** a debutat în Bucureşti, la Teatrul Mic cu piesa **"Cameristele"** de Jean Genet.

- după **1989**, Teatrul de Comedie din Bucureşti, unde regizează în **"Visul unei nopţi de vară"** de William Shakespeare (**1990).** Acest spectacol**, care a deschis seria turneelor teatrului românesc în lume, a primit premiile pentru Cel mai bun regizor şi Cele mai bune Costume, la prima ediţie a Festivalului Naţional de Teatru**. În **1991**, "Visul…" a fost **invitat la Festivalul Internaţional de Teatru de la Londra** (LIFT) pentru un **turneu de patru săptămâni în Marea Britanie. Cu această ocazie, "The Guardian" l-a considerat drept cel mai bun spectacol văzut vreodată în Anglia, după celebrul "Vis" al lui Peter Brook din anii şaptezeci şi între primele 20 de spectacole din lume cu această piesă.**

- **1992** invitat de Oxford Stage Company să pună în scenă un alt Shakespeare, **"Mult zgomot pentru nimic", B.B.C. considerându-l drept evenimentul stagiunii 92-93.**

- **cele două producţii** au efectuat **un turneu asiatic** (Mult zgomot…) la **Teatrul Naţional din Kuala Lumpur, Malaezia, Teatrul Globe din Tokio, Japonia** şi

într-un **turneu mondial** (Visul….) **la Festivalul Iberoamerican, Bogota, Columbia, Fundateneo Festival, Caracas, Venezuela; Festivalul Internaţional de la Istanbul, Turcia; World Stage Festival, Toronto, Canada, etc.**

- a lucrat în Statele Unite, la **Performing Arts Center, New York**, unde a regizat **"Cabala bigoţilor"** de Mihail Bulgakov şi **"Mizantropul"** de Moliere;

- în Germania montează pentru **Kammerspiele im E-Werk,** Freiburg, **"Uriaşii munţilor"** de Pirandello, **"Equus"** de Peter Shaffer, **"Marat-Sade"** de Peter Weiss, etc.

- **1992**, **regizor rezident la Teatrul Municipal "Lucia Sturdza Bulandra"** din Bucureşti. Primul spectacol aici a fost **"Mephisto"** de Horia Gârbea, adaptare după romanul omonim al lui Klaus Mann.

- **1994** continuă seria Shakespeare cu **"Poveste de iarnă", spectacol invitat în turneu la Globe Theatre în Tokio şi care a participat la Festivalul Teatrelor din Europa la Piccolo Teatro, Milano, Italia**; a urmat **"Julius Caesar"**, creat în mai **1995**, **prezentat deasemenea la Globe Theatre, Tokio, la Festivalul Iberoamerican Bogota şi la Festivalul Internaţional al Artelor din Costa Rica.**

- **ianuarie 1995** montează **"Trei surori"** de Anton Pavlovici Cehov, **considerat drept Spectacolul Anului şi premiat de Asociaţia Internaţională a Criticilor de Teatru; pentru acelaşi spectacol primeşte Premiul pentru cel mai bun Regizor, acordat de UNITER. "Trei surori" a participat la o nouă ediţie a Festivalului Uniunii Teatrelor din Europa, la Cracovia, în 1996.**

- **1995** începe o colaborare de lungă durată cu **Mechels Miniatuur Teater din Belgia**, pentru care a regizat **"Regele Lear"** de William Shakespeare, **"Duhul pădurii"** de Cehov şi **"Viaţa minunată a lui Adriaan Brouwer"** adaptare proprie după romanul omonim al lui Felix Timermaans.

- **1996** a însemnat şi începutul colaborării cu un important producător japonez, pentru care a regizat **"Omul cel bun din Sâciuan"** de Bertolt Brecht la **Ginza Saison Theater**, şi **"Macbeth"** de William Shakespeare la **Teatrul "Kinokunya, Tokio, Japonia (1997).**

- **1997** montează **"1794"**, după piesele "Danton" de Camil Petrescu, "Moartea lui Danton" de Georg Buchner şi "Marat-Sade", scenariu realizat împreună cu Oana Turbatu şi creat pe scena "Bulandrei". **Această producţie a primit cinci premii ale Asociaţiei Internaţionale a Criticilor de Teatru pentru Cel mai bun Spectacol, Cel mai bun Regizor, Cea mai bună Scenografie (Maria Miu) şi Cel mai Bun Actor (Cornel Scripcaru şi Florin Zamfirescu). Spectacolul a fost invitat să participe la ediţia anuală a Festivalului Teatrelor din Europa care a avut loc la Salonic, Grecia.**

- **1998**, **"Viforul"** de Barbu-Ştefănescu Delavrancea la Teatrul Nottara

PIERRE CORNEILLE…

6 iunie 1606 - se naşte Pierre Corneille, întâiul copil al unei familii de mici burghezi
1615 - 1622 - îşi face studiile la Colegiul iezuit Maulevrier din Rouen
1618 şi **1620** - obţine primele premii pentru versurile scrise în latineşte
1624 - îşi ia licenţa în Drept
1626 - la 20 de ani i se joacă prima piesă, **Melita sau scrisorile măsluite**
1632 - se joacă **Galeria palatului sau Prietena rivală**, prima comedie ce îi aduce un succes notabil
1635 - Academia Conrat este ridicată la rangul de Academia Franceză, marcând instaurarea mecenatului. Cardinalul Richelieu, acordă unor literaţi - printre care şi Corneille - pensii substanţiale. Corneille va beneficia de această pensie până la moartea Cardinalului, care va deveni protectorul şi "stăpânul" său
1636 - se joacă **Iluzia comică** text despre care spunea în 1660: ***"Nu insist mai mult asupra acestui poem: cu toate neîmplinirile sale, trebuie să fi avut şi unele calităţi, deoarece a înfruntat trecerea anilor şi se mai joacă încă pe scenele noastre, cu toate că au trecut peste treizeci de ani de când a apărut pe lume. Este un flecuşteţ extravagant, plin de atâtea abateri de la reguli încât nu merită să i se acorde consideraţie, deşi noutatea acestui capriciu a făcut ca succesul să fie suficient de notabil încât să nu mă căiesc că mi-am pierdut oarecare timp cu el."***
1637 - are loc premiera capodoperei - **Cidul**. Triumful lui e pe deplin sancţionat de către public. Spectaculoasa "controversă asupra **Cidului**" ce a urmat premierei, moment cheie al carierei corneillene, îl opune lui Richelieu şi Academiei. Replica lui, argumentată şi spirituală, la **Opiniile Academiei asupra Cidului** ridiculizează opinia academică şi deschide drumul tragediei clasice
1642 - moare Cardinalul Richelieu, protectorul său
1647 - la 22 ianuarie devine membru al Academiei Franceze
1651 - eşec cu **Pertharite**, se retrage din lumea teatrului
1659 - are loc premiera piesei **Oedip**. Reintrarea lui Corneille în lumea teatrului este salutată de prezenţa unui numeros public şi printr-un elogiu al regelui Ludovic al XIV-lea
1663 - începe o perioadă de declin; este atacat de Moliere, în special pentru scrierile sale teoretice; opera îi este ameninţată de steaua în plină ascensiune a tânărului Jean Racine
1684 - la 1 octombrie moare iar la câteva luni de la moartea sa, noul director al Academiei, Jean Racine, rosteşte un vibrant elogiu al dramaturgului, a cărui operă dovedeşte că "gloria unui asemenea poet este aidoma cu aceea a celor mai mari eroi ai istoriei"

HORIA GÂRBEA…

Iluzia că scriu eu însumi

Traducerea în versuri a unei piese de Corneille a fost cea mai grea încercare literară la care m-am supus. Dar a fost şi cea mai plină de satisfacţii. Ion Barbu spunea odată că traducerea lui **“Richard al III-lea”** cuprinde singurele versuri geniale pe care le-a comis căci ***"strădania era a lui şi geniul era al lui Shakespeare".***

Am încercat să realizez un text românesc, în versuri, care să menţină, pe cît a fost posibil, claritatea şi eleganţa stilului specifice lui Corneille, să aibă hazul necesar unei comedii şi să se potrivească ideilor regizorale din fiecare scenă.

O traducere prea fidelă împărţirii pe versuri şi pe replici din textul original n-ar fi fost rostită cu uşurinţă de actori şi n-ar fi fost savuroasă pentru public. În sutele de ani care au trecut peste **"Iluzia comică"**, aşteptarea spectatorilor s-a schimbat.

Pe de altă parte, nu toate lungile monologuri şi cugetări versificate se potriveau cu dinamismul pe care îl dorea regizorul spectacolului. Este momentul să spun aici că am avut din nou o colaborare plăcută, şi folositoare mie şi ca autor de teatru, cu Alexandru Darie. Fiecare scenă în parte a fost construită de el ca sens şi apoi de mine ca text. El mi-a semnalat deopotrivă toate îndepărtările de spiritul piesei dar şi momentele în care, din fidelitate faţă de versul lui Corneille, scriam fraze prea dificile de rostit pe o scenă. Alexandru Darie a arătat faţă de rescrierea românească a textului o exigenţă binefăcătoare mie dar, în acelaşi timp, mi-a lăsat o libertate totală de exprimare şi a fost gata să discutăm, ore la rînd, fiecare amănunt.

Totul s-a întâmplat foarte repede, în vreo luni, şi am lucrat cu senzaţia de bucurie extraordinară pe care o aveam în copilărie cînd scriam cu acurateţe primele litere fără să-mi dau seama că, de fapt, mâna îmi este condusă de un adult care mă ajută. Aveam acum sprijinul marelui dramaturg francez pe care, cu această ocazie, l-am şi înţeles. Imaginea din şcoală, a unui tragedian pretenţios, cu stil didactic şi anacronic, s-a schimbat acum după ce, prin forţa împrejurărilor, am citit de zeci de ori fiecare vers din marea lui comedie. De-am avea cunoştinţele lingvistice şi timpul să traducem din fiecare autor măcar cîte o piesă, abia atunci am pricepe cu adevărat literatura!

La capătul acestei experienţe incitante nu pot să nu-mi dau seama că partea mea din posibilul succes al spectacolului este foarte mică faţă de aceea a realizatorilor lui. Voi fi totuşi foarte bucuros că replicile de pe scenă au fost trecute de la Corneille către regizor şi apoi către actori prin tălmăcirea mea entuziastă şi voi păstra această experienţă printre cele mai preţioase întîlniri ale mele cu teatrul.

ILUZIA COMICĂ…

“Ei mor şi iar învie şi mor şi-nvie iară
Şi asta se petrece în fiecare seară
Căci sunt actori. Când se termină rolul
Dau mâna cel ce moare, trădatul, trădătorul.
Duelul e în versuri, ei doar prin rime mor
Căci moare personajul, dar nu şi un actor.”

(Pierre Corneille, **“Iluzia comică”,** trad. Horia Gârbea)

“Cu **Iluzia comică**, Corneille a dat - în genul comediei romaneşti (fanteziste) - opera cea mai bună şi strălucitoare. A introdus toate temele tradiţionale ale comediei italiene şi ale tragi-comediei romaneşti cărora, cu multă vervă şi inventivitate verbală, le-a dat un relief şi o viaţă unică în repertoriul epocii. El a creat un Matamor, cu adevărat cel mai celebru dintre toţi; în istoria sa a introdus duelul, întemniţarea, fuga, asasinatul. Dorinţa sa este de a trezi în spectator, prin succesiunea episoadelor şi a tonului lor diferit, o întreagă gamă de reacţii diverse, care să-şi datoreze umorul cel mai franc, emoţiei şi spaimei; el vizează îndeosebi să trezească interesul spectatorului printr-o avalanşă de surprize înnoită fără încetare, datorate desfăşurării fanteziei acţiunii şi capabile să menţină spiritul treaz ca în faţa unui joc infinit seducător. Căci în fapt aceasta este esenţa Teatrului.”

(**La Comedie** - Antologie din seria *Lettres Françaises*)

“Iluzia comică poate fi considerată o comedie cu final tragic. Dar acest final reprezintă numai o aparenţă, deoarece **iluzia** reconstruită de mag nu este nimic altceva decât o scenă de teatru. Această scenă este de fapt menită să pună în lumină jocul soartei, roata norocului ce mişcă tot universul, motiv la care trebuie adăugat acela al vieţii ca iluzie, atât de frecvent folosit în literatura epocii. **Iluzia comică** este un frumos exemplu de duplicitate de acţiune şi de amestec de tonuri şi lumini, rând pe rând, comedie, fantasmagorie, bufonerie şi tragedie.”

(**Literatura barocului în Franţa** - J.Rousset)

“Privit pe vremea voastră cu ură şi dispreţ
Teatrul e azi, bătrâne, ceva de mare preţ
Deliciul celor simpli, plăcerea celor mari
El spiritul înalţă, fie că-s mari sau tari!
Mulţi cetăţeni de vază se-ndreaptă deseori
Spre scenă şi admiră cei mai vestiţi actori.”

(Pierre Corneille, **“Iluzia comică”,** trad. Horia Gârbea)

ILUZIA COMICĂ la Giorgio STREHLER şi Tony KUSHNER

Între 1983 şi 1985, **Giorgio Strehler**, a montat la Piccolo Teatro, ceea ce el însuşi a numit "trilogia iluziei", ce cuprindea trei mari spectacole: **Furtuna** de William Shakespeare, **Iluzia comică** de Pierre Corneille şi **La grande magia** de Eduardo de Filipo. Toate cele trei spectacole au primit aprecierea unanimă atât a publicului spectator cât şi a celui de specialitate, "trilogia" dând astfel marca deplinei maturităţi a stilului de teatru al lui Strehler.

"Pentru mine, ***Iluzia comică*** *a fost ea însăşi, într-un mod absolut misterios, vrăjită*" declara Louis Jouvet - a cărui montare din 1937 de la Comedia Franceză cu **Iluzia Comică** a rămas pentru Strehler punctul de referinţă.

"Ceea ce m-a uimit, a fost această metaforă a vieţii în care teatrul e folosit ca o demonstraţie poetică şi tulburătoare a relativităţii relaţiilor dintre personajele care joacă această aventură umană pe (o) scenă a lumii."

Giorgio Strehler

Tony Kushner, cunoscutul dramaturg englez, în aprilie 1998 a adaptat pentru prima dată, într-o traducere liberă şi modernă, comedia scrisă de Corneille la numai 29 de ani, în plină epocă clasicistă.

"În ce fascinantă excursie, pe de-a-ntregul teatrală, ne aflăm în această fabulă-poveste de secol XVII spusă pentru întâia oară de dramaturgul clasic francez, Pierre Corneille.

În 1639, **Iluzia Comică** era o comedie cu care nu prea se ştia ce se poate face. Descoperită în mod absolut triumfător şi reînsufleţită trei secole şi jumătate mai târziu, în adaptarea liberă a lui Tony Kushner, ea se dovedeşte într-adevăr a fi o piesă *prematur modernă*.

Deopotrivă modernă şi veche, fără vârstă, dar oportună, puţin cam neserioasă dar şi foarte profundă, este o încântare de-a dreptul.

Iluzia Comică era o capodoperă aşteptându-şi timpul ca să poată străluci. Tony Kushner a făcut asta posibil şi a făcut-o foarte bine. Este esenţa teatrului, esenţa magiei arhetipale. Carl Jung ar fi îndrăgit-o.

Realizarea lui Kushner în această adaptare modernă a textului clasic constă tocmai în capacitatea extraordinară de a sonda în profunzime "cuvântul" şi fraza corneliană, pentru recuperarea poveştii universale şi fără vârstă, smulgându-i ornamentaţia şi servindu-ne-o într-un mod lingvistic, lucid şi detaşat. Suntem cu toţii prinşi ca într-o glumă, care niciodată însă, nu merge prea departe."

Sylvie Drake - **Los Angeles Times**

Spectacolul a fost realizat cu sprijinul:

SECURENT

ASIROM

ELECTRO VOX

FOCUS POINT GRAPHICS

ERICSSON

SOS

FONDUL ROMAN DE GARANTAREA CREDITELOR S.A.

director general: **George Mihăiţă**
director artistic: **Gelu Colceag**
director adjunct: **Traian Petrescu**
secretariat literar: **Corina Constantinescu** şi **Claudia Nedelcu**

Teatrul de Comedie este o instituţie subvenţionată de Consiliul General al Municipiului Bucureşti

TOPUL CRITICILOR DE TEATRU

1. **Cel mai bun spectacol: ILUZIA COMICĂ**
2. **Cel mai bun regizor: ALEXANDRU DARIE**
3. **Cea mai bună scenografie: MARIA MIU**
4. **Cea mai bună muzică de scenă: ADRIAN ENESCU**

SCENA

“ILUZIA COMICĂ este un spectacol de mare ţinută, unitar, împlinit în toate planurile spectacologice, plin de rafinament, un spectacol care lucrează efectiv benefic asupra spectatorului…Este un spectacol care sub vălul comediei dă o definiţie a tragicei poziţii, marginale, pe care teatrul o are în cetate azi, la sfârşit de secol douăzeci. “

Marina CONSTANTINESCU, România literară

Fără doar şi poate, vârful stagiunii şi unul dintre cele mai bune spectacole ale ultimilor ani este Iluzia comică de Corneille, în regia lui Alexandru Darie, cu o scenografie semnată Maria Miu şi pe muzica originală a lui Adrian Enescu, un prilej de bucurie şi satisfacţie pentru trupa Teatrului de Comedie.

Marina CONSTANTINESCU, România literară

Publicul a fost fascinant de jocul realitate/iluzie dirijat de regizor cu extraordinară fineţe, a fost cucerit de verva comică a actorilor, a fost încântat de soluţiile scenografice ale Mariei Miu şi de muzica-prompt comentariu- al lui Adrian Enescu.

Florica Ichim, România liberă

Construită în linii fine şi rafinate, montarea are seducţie vizuală şi acustică. Alexandru Darie impune colaboratorilor săi standardele marilor companii teatrale. În traducerea-pentru scenă-excepţională a lui Horia Gârbea trece rampa cuceritor. Muzica reprezentaţiei este digitală, iar lumina computerizată, Darie asumându-şi rolul de light designer. Impresia puternică a acestui spectacol ludic şi feeric se datorează şi ambianţei scenografice create de fantezia bogată a Mariei Miu.

Ludmila PATLANJOGLU, Curentul

Versiunea românească a piesei, datorată lui Horia Gârbea, care a ştiut să elimine balastul retoric şi reziduul pompos, este suplă şi dezinvoltă. Actualizată fără stridenţe, bine mulată pe necesităţile rostirii moderne. Ea prilejuieşte lui Alexandru Darie un spectacol încântător, inteligent şi elegant, amintind de subtilitatea lui Giorgio Strehler din "Insula sclavilor". Scenografie Mariei Miu creează o atmosferă gen Au claire de la lune, cu rafinate jocuri de umbre, iar dezvăluirea teatrului în teatru este de un efect vizual admirabil. Muzica lui Adrian Enescu are discreţie, originalitate şi mister, păcat că nu este interpretată live. Spectacolul este meditativ fără a fi pedant, elocvent fără a fi didactic, sprinţar fără a fi frenetic. Fiecare situaţie este gândită atent, cu grijă pentru detalii, fiecare rol are cizelări de bijuterie.

Adrian MIHALACHE, Dilema

Un spectacol pur şi simplu frumos, în intenţie şi în modalităţile de realizare, un spectacol ce poate fi considerat, fără rezerve, şi fără teama de a folosi un cuvânt de care s-a abuzat fără să fie cazul, evenimentul teatral al stagiunii 1999-2000.

Cristina MODREANU, Adevărul